

Skolledningsnytt nr 6/2024, Lokalförening Göteborg

Ledare: Ansvar – så vana att vi knappt reflekterar ...

Våra medlemmar är så vana av att ta ansvar. Vi gör det varje dag och i varje möte. Tillfällena på en arbetsdag när vi inte bär ansvar är lätträknade. Den här vanan är så stark och är allt som oftast alldeles utmärkt att ha i ryggraden. Men nu kan denna vana leda oss fel, och när det kommer till *ansvar för arbetsmiljön* går allt för många av oss allt som oftast fel i sina tankar!

Inom området arbetsmiljö så är ansvar fortfarande en stark framgångsfaktor. För att ordna för en hållbar och genomförbar vardag på varje förskola, grundskola och gymnasieskola så måste vi i vår retorik **skilja ansvar för arbetsmiljön från ansvar för arbetsmiljöarbetsuppgifter**. Vi skolledare är så vana att ta ansvar så vi förenklar och uttrycker nästan alltid att vi skolledare har ansvar för arbetsmiljön på vår enhet. Det är en stark förenkling som gör att vi kommer fel i förståelsen. Och det leder inte bara oss skolledare fel – Sveriges Skolledare anser att tyvärr även Åklagarmyndigheten har gått fel i tanke och handling. Det är **inte** vi skolledare som har *ansvar för arbetsmiljön* – det har arbetsgivaren. Ingen annan än arbetsgivaren har *ansvar för arbetsmiljön*! Vi skolledare får genom delegation *ansvar för arbetsmiljöarbetsuppgifter* – inget annat.

Vi ifrågasätter inte att åklagaren vill utkräva *ansvar för arbetsmiljön* genom att arbetsgivaren får en företagsbot. Men Sveriges Skolledare Göteborg ifrågasätter kraftigt att åklagaren nu åtalar en arbetstagar tillika skolledare för arbetsmiljöbrott genom vållande till annans död. Vem av oss skolledare har utbildning i fastighets- och skolgårdsskötsel eller planering och anläggning av sådant? Ingen som vi känner till. Kan det nu få till följd att alla skolledare som har fått *ansvar för arbetsmiljöarbetsuppgifter* omgående returnerar de arbetsuppgifter som de känner otillräcklighet inför att utföra?

Susanne Allered och Anders Ehlén, ordföranden i Lokalförening Göteborg

Orimliga förhållanden kring arbetsmiljöansvaret

Åtalet mot tidigare rektorn på Sjumilaskolan i Göteborg, där en tragisk fallolycka ledde till att en elev avled, sätter ljuset på det orimliga i arbetsmiljöansvaret för skolan. Sveriges Skolledare Göteborg kräver nu att dagens system ses över – och att huvudmannen tar sitt arbetsmiljöansvar samt fördelar arbetsuppgifter kopplat till arbetsmiljö annorlunda. Media har nyligen rapporterat att åtal nu väcks mot tidigare rektor på Sjumilaskolan efter den tragiska olycka som skedde där för två år sedan när en elev avled. Åklagaren bedömer att det ligger ett brott bakom olyckan samt "att den person som har ansvar för arbetsmiljön ska se till att skolgården är säker för barnen" (G-P 2023-12-28).

Oaktat vad den kommande rättegången kommer att visa anser Sveriges Skolledare Göteborg att dagens system innehåller ett antal orimliga förhållanden kring just ansvaret för arbetsmiljön. Att arbetsgivaren är ytterst ansvarig för arbetsmiljö och de fysiska förutsättningar som råder på arbetsplats är naturligt, med det finns anledning att fundera på vad detta ansvar egentligen skall omhänderta. Att hantera risker och ohälsa som är förutsägbara eller i konsekvens av ett beslut är rimligt. Men att bli personligt ansvarig för olycka utifrån icke förutsägbar händelse är inte rimligt. Arbetsmiljöansvaret för skolledare måste därför ställas i proportion till möjligheten att förutse risker och ohälsa.

Sveriges Skolledare Göteborg riktar kritik mot att rektorer får ett ansvar för en arbetsmiljö där ett stort antal risker finns som är omöjliga att identifiera i förväg. En rektor har allt som oftast ingen utbildning i fastighets- och skolgårdsskötsel eller planering och anläggning av sådan. Skolledare tränas under statens rektorsutbildning inom områden som handlar om kunskapsutveckling, ledning av lärandeprocesser och skoljuridik. Inte en dag under utbildningen ägnas åt att träna rektorer i att identifiera potentiella risker i en skolgårdsmiljö. Stödet från kommunens fastighetsexperten och lokalplanerare behöver stärkas då detta inte fungerar tillfredsställande idag.

Vi vänder oss också mot att rektor blir ansvarig för en arbetsmiljö, där ett antal risker eller tillbud aldrig blir systematiskt och rättssäkert dokumenterade, då allt för få huvudmän erbjuder rektor adekvata dokumenteringssystem. Många skolhuvudmän erbjuder endast digitala system för att identifiera risker för vuxna medarbetare, och inte på samma systematiska sätt för barn och elever eller den lekmiljö de vistas i. Ytterligare vänder vi oss mot att rektor i realiteten får ett ansvar för arbetsmiljö från första dagen på jobbet. Hur många rektorer, i samband med att hen skriver på sitt anställningsavtal, får en gedigen genomgång av samtliga lokaler och ytor som tillhör skolan och dess identifierade risker?

Sveriges Skolledare Göteborg kräver nu att huvudmannen tar sitt ansvar, tänker nytt och gör en annorlunda fördelning av arbetsmiljöuppgifter som fullt ut motsvarar kraven i arbetsmiljölagstiftningen. Likaså förväntar vi oss att IT-system för dokumentation av större eller allvarigare fel och brister i arbetsmiljön per automatik överförs till fastighetsägaren som med ansvar och sin kompetens i frågorna får ett ansvar att skyndsamt åtgärda påtalade tillbud.

Sveriges Skolledare Göteborg konstaterar att bristerna är uppenbara och att olika förvaltningars ansvar, till exempel inom en större kommun som Göteborg, inte samarbetar i tillräcklig omfattning. Vi anser att Kommunstyrelsen, vars ansvar har förtydligats i det nya samverkansavtalet "Samverkan Göteborg", har det yttersta arbetsgivaransvaret, och därigenom kan påverka så att fastighets- och tillhörande skolgårdsproblem inte längre kan falla mellan stolarna. Sveriges Skolledare Göteborg ser också att dessa frågor samverkas i CSG, Centrala Samverkans Gruppen, så att stadenövergripande arbetsmiljöfrågor hanteras i enlighet med överenskommelsen "Samverkan Göteborg". Sveriges Skolledare Göteborg delar arbetsmiljölagstiftningens skrivning att arbetsmiljöansvar åligger arbetsgivaren, och arbetsmiljöuppgifter hanteras av verksamhetsansvariga chefer.

Vi ställde följande fråga till Arbetsmiljöverket 21:e maj "Hur är det med en skolgård i en större kommun, där utbildningsverksamheten drivs av en nämnd och skolhuset samt skolgården planeras, sköts och underhålls av en annan nämnd - vem är arbetsgivare där? Är det då kommunfullmäktige som räknas som ansvarig för arbetsmiljön på skolgården?"

De svarade oss den 23:e maj "Ja, kommunfullmäktige är den yttersta representanten för kommunen som arbetsgivare. Även om uppgifterna är delade mellan olika nämnder är det kommunen som är arbetsgivare."

Såvida du som är anställd av Göteborgs Stad inte själv sitter med i Kommunfullmäktige har du inte ansvar för arbetsmiljön – du har ansvar för till dig delegerade arbetsmiljö- arbetsuppgifter.

WEST PRIDE

Saco-tältet 13:e juni och 15:e juni

Även i år var vi och många andra fackförbund med under West Pride-festivalen för att manifestera för glädje, kärlek och allas rätt en jämlik värld fri från fördomar och diskriminering. Vi passade på att utbilda våra besökare bland annat i arbetsrätt och de sju diskrimineringsgrunderna.

(På bilderna ovan syns festivaldeltagare tillsammans Sveriges Skolledares Filippa Blom till vänster och Anders Wallin till höger)

(På bilderna ovan syns deltagare tillsammans Sveriges Skolledares Susanne Allered till vänster och Helén Löfgren till höger)

Utlottning av Wheelan's bok

Hur skapar man effektiva och högpresterande team? Hur får man medlemmarna i en grupp att trivas och samarbeta? Hur ska en ledare hantera gruppen under olika utvecklingsstadier? Hur gör jag som ledare när det uppstår konflikter? Hur påverkas grupper av att medlemmarna kommer från skilda kulturer med olika uppfattningar om ledarskap och medlemskap?

En bok vi varmt rekommendera dig att läsa (flera gånger) är Susan Wheelans bok om hur du skapar effektiva team. Flera erfarna ledare ser hennes forskning som en fördjupning och någon sorts fortsättning på Will Schutz FIRO-teori. Wheelans IMGD-modell har en omfattande akademisk referensram och utgör troligtvis ett gott fundament i många skolledares idémässiga grund.

Vi lottar ut två exemplar av boken bland våra medlemmar i Sveriges Skolledare Göteborg. Du som vill delta i utlottningen följer länken [här](#) senast 1:e augusti. De två vinnarna presenteras i nästa nummer av Skolledningsnytt.

Vinnare av föregående utlottning blev Anna Hjortsberg och Marika Andersson – båda presenteras med bild i nästa nummer av Skolledningsnytt.

Första kongressen för Sveriges Skolledare

Nu har vårt nybildade fackförbund gjort sin första kongress. Den gick av stapeln i slutet på maj på en kursgård i norra Stockholm. Så nu finns vi verkligen och fortsätter göra avtryck i skolverkligheten i vårt avlånga land. Vår tidigare ena ordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman valdes om enhälligt. Vår andra tidigare ordförande Matz Nilsson kunde av hälsoskäl tyvärr inte delta på kongressen. Både Matz och Ann-Charlotte tackades av kongressdeltagarna för det gedigna arbete de gjort med att leda övergången från de två tidigare förbunden och starta upp Sveriges Skolledare. Till sin hjälp har de haft en stor förbundsstyrelse och ett kansli som även de har gjort ett gott stödjande arbete. Om du vill veta mer om vad som har gjorts nationellt så finns det en riktigt intressant verksamhetsberättelse att läsa. Du behöver logga in på www.sverigesskolledare.se och där klicka på Om oss/Vår interna demokrati/Kongress 2024 för att få tillgång till handlingarna.

Vi i lokalförening Göteborg hade skickat in en viktig motion – om att fler personer ska kunna arbeta fackligt och ta del av fackliga handlingar utan att för den delen sitta med i styrelsen eller vara skyddsombud. Fackliga ombud behövs på olika arbetsplatser, team, grupper. Det har inte gått att registrera sådana personer i Sveriges Skolledares register och enligt stadgarna är den kategorin inte synliggjord. Efter flera dragningar från talarstol samt med stöd av Gävle och Stockholm lyckades vi med att få den nationella styrelsen och kansliet att förstå att det krävs en administrativ åtgärd för att detta ska fungera. En ruta behövs i medlemsregistret där man kan kryssa i att person är vald till fackligt ombud. En stor kamp för en liten ruta som betyder mycket för oss i Göteborg eftersom vi har en så stor medlemskår. Det sades tydligt att varje lokalförening kan ha olika "befattningar" och uppdrag under rubriken "förtroendevald". Så nu kan vi välja fackombud på medlemsmöten – som sedan får uppdraget av vår styrelse formellt. Det blev lite liv i kongressen tack vare denna debatt, och det gillar vi!

(På bilden står lokalföreningens Eva Eriksson Soleimani i talarstolen)

Kongressen pågick från tidig morgon på fredagen till sen eftermiddag på lördagen. En ny nationell styrelse valdes och den består av färre medlemmar än tidigare. Vår närmaste styrelseledamot är Kajsa Fröman som idag är verksam på Orust. Kajsa har tidigare arbetat i Göteborg och ingått i styrelsen för Lärarförbundet Skolledare. Till hösten bjuds hon in till styrelsemöte för att hålla oss uppdaterade kring det nationella arbetet, samt för att hon ska veta vad som händer i Göteborg.

Kongressens yngsta och kanske mest populära talare var Sveriges Elevkårers ordförande Embla Persson. Hon pratade bland annat om rektors oerhört stora betydelse på en skola. Hon poängterade verkligen tydligt rektors stora möjlighet till påverkan på studie- och arbetsmiljön och exemplifierade med egna upplevelser från sin skola.

(På bilden ovan står Embla Persson, ordförande i Sveriges Elevkårer i talarstolen)

Nästa kongress genomförs 2028, så på lokalföreningens årsmöte 2027 väljer vi nya kongressombud.

Trevlig sommar!

Vi önskar dig en riktigt skön sommar och hoppas att du får gott om tid för välbehövlig återhämtning i lugn och ro. I dessa tider skall vi alla vara återhållsamma med klämkacka tips och hurtiga uppslag, men vi tar oss friheten att slå ett slag för **sporken!** Namnet vet du kommer från den sammanslagningen av de två engelska orden för sked och gaffel. Var dess ursprung går att återfinna kan du ägna dig att undersöka medans du ligger i hängmattan. Eller helt enkelt inte alls gräva i dess bakgrund utan endast låta den vara en kamrat på utflykter och låta den hjälpa dig att komma närmare skog och hav.

Om något skulle hända dig och du behöver stöd av ditt fackförbund under semesterperioden så ringer du till Medlemsservice telefonnr 08 - 567 062 00.

Lokalförening Göteborg tackar dig för den här terminen, och ser fram mot att du som vi nu "stänger butiken" för välförtjänt semester.